

سازمان جهاد کشاورزی استان فارس

مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان شیراز

جهاد کشاورزی بخش زرقان

کشت اسفرزه

تهیه کنندگان:

محمد اسماعیل صداقت – محبوبه یزدانی – فرزاد

صحرائیان

مقدمه

اسفرزه گیاهی دارویی است که در تمام متون جهانی، آن را به عنوان گیاهی دارویی ثبت کرده اند. برگ ها و دانه های آن دارای مواد مؤثری است که برای درمان التهاب های پوستی، تورم چشم، التیام زخم ها، آسیب ها و زخم های معده و نارسایی های کبدی مورد استفاده قرار می گیرد. تا کنون داروهای زیادی از این گیاه ساخته شده است.

گیاهشناسی

گیاهی است علفی، یکساله به ارتفاع ۱۰ تا ۳۵ سانتی متر که به حالت وحشی وجود دارد برگهائی باریک دراز ، نوک تیز و مجتمع و به وضع متقابل یا ۳ تایی بر روی ساقه دارد. گلهای آن که به وضع مجتمع در کناره برگهای انتهایی ساقه به صورت سنبله هائی واقع بر روی پایه بلند ظاهر می گردد، دارای براکته های باریک در قاعده گل آذین اند. میوه اش پوشینه ، شکوفا ، دو خانه و محتوی معمولاً یک دانه کوچک لغزنده و به رنگ قهوه ای در هر خانه است.

نیاز اکولوژیکی

اسفرزه در اکثر خاک ها می روید؛ ولی مناسب ترین خاک برای آن، خاک های هوموسی و حاصل خیز است. بافت مناسب برای رشد گیاه، خاک های سبک سیلیسی و شنی و رسی است که PH آنها بین ۶/۵ و ۷/۵ باشد. این گیاه نسبت به شوری خاک حساس است.

بذر گیاه در رطوبت کافی و دمای ۵ تا ۱۰ درجه سانتی گراد جوانه می زند و بهترین دما برای رشد آن ، ۲۰ تا ۲۵ درجه ی سانتی گراد است.

نور آفتاب بر موسیلاژ پوسته ی دانه تأثیر زیادی می گذارد. باد نیز در عملکرد گیاه تأثیر منفی دارد و موجب ریزش بذر در اواخر دوره ی رویشی آن می شود.

نیاز آبی:

بسته به نوع خاک ، درجه حرارت محیط و میزان بارندگی دارد تا زمانی که بذر سبز نشده هر ۴ روز یک بار آبیاری انجام می شود و بعد از سبز شدن هر ۱۰-۷ روز یک بار ، تقریباً از زمان کاشت تا برداشت بایستی مزرعه را ۱۲ بار آبیاری کرد.

کاشت

- شخم عمیق در پاییز بعد از برداشت گیاهان و زیر خاک کردن کود دامی و بقایای گیاهان سال های قبل.
- شخم سطحی در اواخر زمستان و اوایل پاییز.
- زدن دیسک به صورت عمود بر هم به صورتی که کلوخه ها کاملاً خرد شوند.
- کرت بندی کردن زمین.
- کشت بذر به صورت ردیفی در داخل کرت ها
- اسفرزه را می توان به روش جوی و پشته ای و کرتی کاشت؛ ولی بهترین روش برای کشت، کرتی-ردیفی است.
- بهترین روش تکثیر، کشت مستقیم در زمین اصلی با استفاده از بذر است.
- دوره ی رویش گیاه کوتاه و از ۱۱۰ تا ۱۳۰ روز متغییر است که اوایل بهار شروع می شود و در اوایل تابستان خاتمه می یابد.

داشت

کوددهی: تقویت زمین در اوایل دوره ی رشد با کود های ازته، تأثیر زیادی در رشد گیاه دارد.

استفاده از کودهای دامی و فسفره و پتاسه در فصل پاییز نیز موجب افزایش عملکرد دانه می شود. به همین سبب، با توجه به آزمایش خاک، از فرمول کودی زیر استفاده می شود:

- کود دامی پوسیده ۲۰ تا ۳۰ تن در هکتار در پاییز
- کود فسفره ۵۰ تا ۸۰ کیلوگرم P_2O_5 در هکتار در پاییز
- کود ازته ۵۰ کیلوگرم ازت خالص در هکتار در دو زمان ابتدای کشت و قبل از به گل نشستن.

آبیاری: اولین آبیاری بلافاصله بعد از کشت بذر صورت می گیرد و در طول دوره رشد باید ۵ تا ۶ مرحله آبیاری صورت گیرد.

کنترل علف های هرز: رعایت نکات به زراعی برای پیشگیری از ورود علف های هرز به مزرعه در طول دوره رویش و دو تا سه بار وجین برای کنترل علف های هرز، مؤثر است.

برداشت:

برگ های اسفرزه را می توان در طول دوره ی رویش، ۲ تا ۳ بار برداشت کرد و بلافاصله پس از برداشت برگ ها، باید آنها را در سایه و در خشک کن های الکتریکی خشک کرد. بذرها پس از رسیدن بلافاصله باید برداشت کرد تا نریزد. زیرا تأخیر در برداشت، موجب ریزش بذردر تیر ماه و در وسط روز می شود. برای برداشت بذر می توان از کمباین های مخصوص محصولات دانه ریز استفاده کرد. عملکرد برگ خشک در اسفرزه به ۱/۵ تا ۲ تن در هکتار می رسد. عملکرد بذر اسفرزه در هر هکتار ۳۰۰ تا ۵۰۰ کیلوگرم است.

